

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laeiksi patenttilain ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 21/2000 vp laeiksi patenttilain ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttami-

sesta. Eduskunta, jolle talousvaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 12/2000 vp, on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

patenttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 15 päivänä joulukuuta 1967 annetun patenttilain (550/1967) 1 §, 8 §:n 2 momentti, 8 a §, 12 §:n 1 momentti, 22 §:n 6 momentti, 25 §, 33 §:n 2 momentti, 52 §:n 1 momentti, 56 §:n 1 momentti ja 71 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 407/1980, 8 §:n 2 momentti, 8 a §, 22 §:n 6 momentti ja 56 §:n 1 momentti laissa 387/1985 ja 25 § ja 52 §:n 1 momentti laissa 243/1997, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a, 1 b, 3 a, 3 b ja 46 a § seuraavasti:

1 §

Joka on tehnyt keksinnön, jota voidaan käyttää teollisesti, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt, voi hakemuksesta saada patentin keksintöön ja siten yksinoikeuden sen ammattimaiseen hyödyntämiseen sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Keksinnöksi ei katsota pelkästään:

- 1) löytöä, tieteellistä teoriaa tai matemaattista menetelmää;
- 2) taiteellista luomusta;
- 3) suunnitelmaa, sääntöä tai menetelmää, älyllistä toimintaa, peliä tai liiketoimintaa varten taikka tietokoneohjelmaa; eikä
- 4) tietojen esittämistä.

Keksinnöksi ei katsota kirurgista tai terapeuttista käsittelyä tai diagnoosia tarkoittavaa menetelmää, joka kohdistetaan ihmisiin tai eläimiin. Edellä sanottu ei kuitenkaan estä patentin myöntämistä tuotteeseen, aineet ja seokset mukaan lukien, joka on tarkoitettu käytettäväksi jossakin edellä mainituista menetelmistä.

Patenttia ei myönnetä kasvilajikkeisiin tai

eläinrotuihin. Keksinnöt, joiden kohteena ovat kasvit tai eläimet, voidaan kuitenkin patentoida, jos keksinnön tekninen toteutettavuus ei rajoitu yhteen kasvilajikkeeseen tai eläinrotuun. Tässä laissa tarkoitettu kasvilajikkeen käsite määritellään yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 5 artiklassa.

Patenttia ei myönnetä olennaisesti biologiseen menetelmään kasvien tai eläinten jalostamiseksi. Kasvien tai eläinten jalostusmenetelmä katsotaan tässä laissa olennaisesti biologiseksi, jos se perustuu kokonaisuudessaan luonnollisiin ilmiöihin, kuten risteytykseen tai valintaan. Edellä sanottu ei rajoita sellaisten keksintöjen patentoitavuutta, joiden kohteena on mikrobiologinen menetelmä tai muut tekniset menetelmät tai näillä menetelmillä aikaansaatu tuote. Mikrobiologisella menetelmällä tarkoitetaan tässä laissa menetelmää, jossa käytetään mikrobiologista materiaalia tai jonka kohteena on mikrobiologinen materiaali tai jolla tuotetaan mikrobiologista materiaalia.

Patentti voidaan myöntää keksintöön silloinkin, kun sen kohteena on biologisesta materiaalista koostuva tai biologista materiaalia sisältävä tuote tai menetelmä, jonka avulla voidaan valmistaa, muokata tai käyttää biologista materiaalia. Luonnollisesta ympäristöstään eristetty tai teknisen menetelmän avulla tuotettu biologinen materiaali voi olla keksinnön kohteena, vaikka sitä esiintyisi luonnossa. Biologisella materiaalilla tarkoitetaan tässä laissa materiaalia, joka sisältää geneettistä tietoa ja pystyy itse lisääntymään tai jota voidaan lisätä biologisessa järjestelmässä.

1 a §

Muodostumisensa ja kehityksensä eri vaiheissa oleva ihmiskeho sekä pelkästään sen ainesosaa, geenin sekvenssi tai osasekvenssi mukaan lukien, koskeva löytö eivät voi olla patentoitavissa olevia keksintöjä.

Ihmiskehosta eristetty tai muuten teknisellä menetelmällä valmistettu ainesosa, yksittäisen geenin sekvenssi tai osasekvenssi mukaan lukien, voi sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, muodostaa patentoitavissa olevan keksinnön, jos patentoitavuuden edellytykset muutoin täyttyvät, vaikka tällaisen ainesosan rakenne olisi samanlainen kuin luonnollisen ainesosan rakenne.

1 b §

Patenttia ei myönnetä keksintöön, jonka kaupallinen hyödyntäminen on yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastaista.

Keksinnön kaupallista hyödyntämistä ei voida pitää yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastaisena pelkästään sillä perusteella, että se on kielletty laissa tai asetuksessa.

Sovellettaessa 1 momenttia erityisesti seuraavat keksinnöt eivät ole patentoitavissa:

- 1) ihmisen kloonauksen menetelmät;
- 2) menetelmät, joilla muutetaan ihmisen sukusolujen geneettistä identiteettiä;
- 3) ihmisalkioiden käyttö teollisiin tai kaupallisiin tarkoituksiin; ja
- 4) menetelmät, joilla muutetaan eläinten geneettistä identiteettiä ja jotka todennäköisesti aiheuttavat eläimille kärsimyksiä ilman, että niistä on huomattavaa lääketieteellistä hyötyä ihmiselle tai eläimelle, sekä tällaisilla menetelmillä tuotetut eläimet.

3 a §

Patentin antama suoja biologiselle materiaalille, jolla on keksinnön seurauksena tiet-

tyjä piirteitä, käsittää kaiken sellaisen monistamalla tai lisäämällä tästä biologisesta materiaalista saadun samassa tai erikoistuneessa muodossa olevan biologisen materiaalin, jolla on nämä samat piirteet.

Patentin antama suoja menetelmälle, jonka avulla tuotetaan biologista materiaalia, jolla on keksinnön seurauksena tiettyjä piirteitä, käsittää tällä menetelmällä välittömästi saadun biologisen materiaalin ja kaiken muun sellaisen biologisen materiaalin, joka on saatu menetelmällä välittömästi saadusta biologisesta materiaalista monistamalla tai lisäämällä samassa tai erikoistuneessa muodossa ja jolla on nämä samat piirteet.

Patentin antama suoja geneettistä tietoa sisältävälle tai siitä koostuvalle tuotteelle käsittää kaiken materiaalin, johon tuote on yhdistetty ja johon geneettinen tieto sisältyy ja jossa se toimii, jollei 1 a §:n 1 momentista muuta johdu.

Edellä tarkoitettu suoja ei käsitä biologista materiaalia, joka on saatu monistamalla tai lisäämällä biologista materiaalia, jonka patentin haltija on saattanut Euroopan talousalueella markkinoille tai joka on saatettu markkinoille hänen suostumuksellaan, jos monistaminen tai lisääminen väistämättä aiheutuu käytöstä, jota varten biologinen materiaali on saatettu markkinoille, edellyttäen, että saatua materiaalia ei myöhemmin käytetä muuhun monistamiseen tai lisäämiseen.

3 b §

Poiketen siitä, mitä 3 a §:n 1—3 momentissa säädetään, patentinhaltijan suorittama tai hänen suostumuksellaan tapahtuva kasvien lisäysaineiston myynti tai muu pitämisen kaupan maanviljelijälle maatalouskäyttöön merkitsee sitä, että viljelijä saa käyttää sadosta saamaansa tuotetta monistamiseen tai lisäämiseen omalla tilallaan, jolloin tämän poikkeuksen laajuus ja sitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ovat samat kuin mitä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklassa määrätään.

Poiketen siitä, mitä 3 a §:n 1—3 momentissa säädetään, patentinhaltijan suorittama tai hänen suostumuksellaan tapahtuva jalostuskarjan tai muu eläinten lisäysaineiston myynti tai muu pitäminen kaupan maanviljelijälle merkitsee sitä, että maanviljelijä saa käyttää suojattua karjaa maatalouden tarkoituksiin. Tähän lupaan sisältyy eläimen tai eläinten lisäysaineiston saattaminen maata-

louskäyttöön, mutta ei kaupallisen lisäämistöiminnan puitteissa tai sen tarkoituksiin tapahtuva myynti.

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen poikkeusten sisällöstä ja täytännönpanosta voidaan tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Hakemuksen tulee sisältää keksinnön selityksen, tarvittaessa piirustuksineen, sekä täsmällisesti ilmaistuna se, mitä patentilla halutaan suojata (patenttivaatimus). Se, että keksintö tarkoittaa kemiallista yhdistettä, ei edellytä tietyn käytön ilmoittamista patenttivaatimuksessa. Selityksen tulee olla niin selvä, että ammattimies voi sen perusteella käyttää keksintöä. Keksintö, joka koskee biologista materiaalia tai jota toteutettaessa käytetään biologista materiaalia, katsotaan 8 a §:ssä mainituissa tapauksissa riittävän selvästi esitetyksi vain, jos lisäksi on täytetty tuossa pykälässä mainitut ehdot.

8 a §

Jos keksintö koskee biologista materiaalia tai keksintöä toteutettaessa on käytettävä biologista materiaalia, jota ei ole yleisesti saatavissa ja jota ei voida esittää hakemusasiakirjoissa siten, että ammattimies niiden perusteella voi käyttää keksintöä, näyte biologisesta materiaalista on talletettava viimeistään hakemuksen tekemispäivänä. Biologisen materiaalin on tämän jälkeen oltava jatkuvasti talletettuna siten, että se, joka tämän lain mukaan on oikeutettu saamaan näytteen talletuksesta, voi saada sen Suomessa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mihin talletukset voidaan tehdä.

Jos talletettu biologinen materiaali menettää elinvoimaisuutensa tai siitä ei muusta syystä voida saada näytettä, voidaan se korvata saman biologisen materiaalin uudella talletuksella siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Jos näin on menetelty, katsotaan uusi talletus tehdyksi aikaisemman talletuksen tekemispäivänä.

12 §

Patentinhakijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan häntä hakemusta koskevissa asioissa.

22 §

Jos biologinen materiaali on talletettu 8 a §:n mukaisesti, on jokaisella oikeus saada näyte biologisesta materiaalista, kun asiakirjat ovat tulleet 1, 2 tai 3 momentin mukaisesti julkisiksi. Sen estämättä, mitä edellä säädetään, ei näytettä kuitenkaan luovuteta sille, joka voimassa olevien säännösten mukaan ei voi saada haltuunsa talletettua biologista materiaalia. Näytettä ei myöskään luovuteta sellaiselle, jonka hallussa se vahinkoa tuottavien ominaisuuksiensa vuoksi saattaa aiheuttaa huomattavaa vaaraa.

25 §

Patenttiviranomaisen tulee väitteen johdosta kumota patentti, milloin:

- 1) patentti on myönnetty, vaikkei 1, 1 a, 1 b ja 2 §:ssä säädettyjä ehtoja ole täytetty;
- 2) patentti tarkoittaa keksintöä, jota ei ole esitetty niin selvästi, että ammattimies voi sen perusteella käyttää keksintöä;
- 3) patentti käsittää sellaista, mikä ei ole ilmennyt hakemuksesta sitä tehtäessä; tai
- 4) patenttisuojaa on laajennettu sen jälkeen, kun 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus on annettu.

Patenttiviranomaisen tulee hylätä väite, jos patentin voimassa pysyttämiseksi ei ole mitään 1 momentissa tarkoitettua estettä.

Jos patentinhaltija on väitekäsitelyn aikana muuttanut patenttia siten, ettei patentin pysyttämiseksi voimassa muutetussa muodossa ole mitään 1 momentissa tarkoitettua estettä, tulee patenttiviranomaisen pysyttää patentti voimassa muutetussa muodossa.

Jos patentti pysytetään voimassa muutetussa muodossa, on patenttiviranomaisen pidettävä muutettu patenttijulkaisu yleisön saatavana.

Patenttiviranomaisen on kuulutettava väitteen johdosta tehdystä päätöksestä tämän saatua lainvoiman.

33 §

Lain 12 §:n mukainen velvollisuus, jonka mukaan hakijalla tulee olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, alkaa vasta kun hakemus voidaan ottaa käsiteltäväksi.

46 a §

Jos jalostaja ei voi hankkia tai hyödyntää kasvinjalostajanoikeutta loukkaamatta aiempaa patenttia, hän voi hakea asianmukaista korvausta vastaan pakkolupaa patentilla suojatun keksinnön muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten, jos pakkolupa on tarpeen suojattavan kasvilajikkeen hyödyntämistä varten. Jos jalostajalle myönnetään tällainen pakkolupa, on patentinhaltijalla tällöin oikeus saada kohtuullisin ehdoin vastavuoroinen lupa käyttää suojattua lajiketta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun luvan hakijan on osoitettava, että hän ei ole onnistunut sopimusteitse saamaan lupaa patentinhaltijalta ja että kasvilajike edustaa huomattavaa teknistä kehitystä, johon liittyy huomattava taloudellinen etu patentissa tarkoitettuna keksintöön nähden.

Kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa (789/1992) säädetään patentinhaltijan oikeudesta saada pakkolupa käyttää kasvinjalostajanoikeudella suojattua lajiketta.

52 §

Tuomioistuimen tulee julistaa patentti mitättömäksi sitä tarkoittavan kanteen perusteella, milloin:

- 1) patentti tarkoittaa keksintöä, joka ei täytä 1, 1 a, 1 b ja 2 §:ssä säädettyjä ehtoja;
- 2) patentti tarkoittaa keksintöä, jota ei ole niin selvästi esitetty, että ammattimies voi sen perusteella käyttää keksintöä;
- 3) patentti käsittää sellaista, mikä ei ole ilmennyt hakemuksesta sitä tehtäessä; tai
- 4) patenttisuojaa on laajennettu sen jälkeen, kun 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus on annettu.

56 §

Jos patentinhakija vetoamalla hakemuksensa esittää vaatimuksen toiselle ennen kuin hakemusasiakirjat ovat 22 §:n mukaan tulleet julkisiksi, hänen on pyynnöstä annettava suostumuksensa siihen, että tämä saa tutustua asiakirjoihin. Jos patenttihakemukseen kuuluu 8 a §:n mukainen biologisen materiaalin talletus, suostumuksen tulee koskea myös oikeutta saada näyte talletuksesta. Lain 22 §:n 6 momentin 2 ja 3 virkkeen sekä 7 ja 8 momentin säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun joku haluaa saada näytteen tällaisen suostumuksen perusteella.

71 §

Patentinhaltijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, jolla on oikeus hänen puolestaan ottaa vastaan haasteen tiedoksiantoja, kutsuja ja muita asiakirjoja patenttia koskevissa asioissa, lukuun ottamatta rikosasiaa koskevaa haastetta ja määräystä, jolla asianosainen on velvoitettu henkilökohtaisesti saapumaan oikeuteen. Asiamies on ilmoitettava merkittäväksi patenttirekisteriin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Tämän lain 3 b ja 46 a §:ää sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen tehtyyn tai tehdyksi katsottuun patenttihakemukseen ja sen perusteella myönnettyyn patenttiin.

Laki

kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kasvinjalostajanoikeudesta 21 päivänä elokuuta 1992 annettuun lakiin (789/1992) uusi 24 a § seuraavasti:

24 a §

Vastavuoroinen pakkolupa

Jos bioteknologisen keksinnön patentin haltija ei voi hyödyntää patenttia loukkamatta lajiketta koskevaa aiempaa kasvinjalostajanoikeutta, hän voi hakea asianmukaisista korvausta vastaan pakkolupaa kyseisen oikeuden suojaaman lajikkeen muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten. Jos patentin haltijalle myönnetään tällainen pakkolupa, on kasvinjalostajanoikeuden haltijalla tällöin oikeus saada kohtuullisin ehdoin annettava vastavuoroinen lupa käyttää suojattua keksintöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan hakijan on osoitettava, että hän ei ole

onnistunut sopimusteitse saamaan lupaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalta ja että keksintö edustaa huomattavaa teknistä kehitystä, johon liittyy huomattava taloudellinen etu suojattuun kasvilajikkeeseen nähden.

Patenttilaissa (550/1967) säädetään kasvinjalostajan oikeudesta saada pakkolupa käyttää patentilla suojattua keksintöä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Tätä lakia sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen tehtyyn tai tehdyksi katsottuun rekisteröintihakemukseen ja sen perusteella myönnettyyn kasvinjalostajanoikeuteen.

Helsingissä 30 päivänä toukokuuta 2000
